

VIHARNIK

Letnik XXXIX – december 2014, št. 4
ISSN 1318-9484

Zimska idila v Spodnjih Gorjah

foto: Aleš Malovrh

Iz vsebine:

- **Ob vstopu v novo leto**
  - **Obeležitev 40-letnice društva**
  - **Člani poročajo o lepih doživetjih s šestih izletov**
  - **Nekaj o užitnih jesenskih plodovih iz narave**
-

Izdaja Planinsko društvo Viharnik, Gregorčičeva 20, Ljubljana.

Prva številka glasila v tekočem letu izide sredi meseca februarja (gradivo za občini zbor), ostale tri številke pa v začetku meseca maja, septembra in januarja. Vaše prispevke za objavo pričakujemo do sredine meseca aprila, avgusta in decembra na e-naslov <nevenka.kanduc@gmail.com>.

Uredila: Nevenka Kanduč, lektorirala: Ema Miklavič

Članarino lahko poravnate pri g. Mariju Geču vsak delavnik med 12. in 15. uro, in sicer po predhodnem telefonskem dogovoru z njim na tel. št. 01/ 478 97 22

OB VSTOPU V NOVO LETO

Drage viharnice in viharniki!

Kmalu se bomo poslovili od leta 2014 in zakoračili v novo leto 2015.

V letu, ki se končuje, smo doživeli marsikaj lepega pa verjetno tudi marsikaj, kar bi radi pozabili. Upam, da je bilo več tistega lepega, česar se bomo še dolgo radi spominjali.

Verjetno med te lepe spomine sodijo tudi planinske ture, ki smo jih opravili z društvom, s prijatelji ali pa tudi sami. Žal letos vreme pogosto ni bilo najbolj naklonjeno planinstvu, žled nazačetku leta je napravil kar precej škode na planinskih poteh, pa kljub temu upam, da smo doživeli v hribih veliko lepega.

Vsekakor je k temu nekaj pripomoglo tudi PD Viharnik. Naj se na tem mestu zahvalim vsem za opravljeno delo. Hvala vodnikom za vse opravljene izlete. Tudi markacist Marjan s pomočniki je imel veliko dela pri obnovi poti na Javorniški

preval po žledolomu in vsi so delo dobro opravili. Zahvala gre tudi uredniškemu odboru glasila in vsem, ki pišete prispevke za glasilo in nas s tem redno obveščate o dogajanju v društvu. Ravno tako bi se rad zahvalil upravnemu odboru za uspešno delo.

Hvala tudi Mariju Geču, ki za naše društvo pobira članarino, in Darinki Šimenc, ki skrbi za računovodstvo. Glavna zahvala pa gre vsem članom, ki se udeležujete izletov ali kakorkoli drugače sodelujete v društvu. Že samo s tem, ko ste člani društva, kažete svojo pripadnost in s plačano članarino tudi pomagate društvu k lažjemu delu. Še enkrat hvala vsem.

Pred nami so praznični dnevi. Vsem želim vesele božične praznike ter lepo praznovanje novega leta. V letu 2015 pa vam želim veliko sreče, zdravja in veselja, veliko lepih izletov v gore, veliko sonca, lepih razgledov, predvsem pa varnih korakov na planinskih izletih.

Grega Rihar

INFORMACIJE Z UPRAVNEGA ODBORA

V obdobju september – december 2014 smo na sejah upravnega odbora PD Viharnik obravnavali naslednje pomembnejše teme, v zvezi s katerimi so bile po potrebi sprejete tudi določene odločitve, in sicer:

- Na podlagi novih Pravil društva PD VIHARNIK, ki so bila sprejeta na občnem zboru v mesecu januarju 2014, je bilo potrebno ustrezno novelirati tudi dva obstoječa pravilnika, in sicer Pravilnik o priznanjih in Pravilnik o delu vodniškega odseka, medtem ko je potrebno popolnoma na novo sprejeti Pravilnik o varovanju osebnih podatkov. Vsi trije pravilniki so bili na sejah UO večkrat obravnavani in usklajevani, dokončno usklajeni pa bodo do meseca januarja 2015 in nato podani v obravnavo in sprejem članom društva na letnem občnem zboru.
- V duhu zmanjševanja stroškov pri organizaciji in vodenju društvenih izletov je bil na UO sprejet sklep, da je vodnik dolžan izpeljati planirani izlet takrat, ko se izleta udeležijo najmanj štirje planinci. Doslej je bila ta meja postavljena pri treh udeležencih izleta.
- Udeležencem izleta, ki je bil organiziran v počastitev 40-letnice obstoja društva, ni bilo potrebno plačati stroškov prevoza ter prispevka društvu, saj je te stroške poravnalo društvo samo. Za morebitne udeležence izleta, ki niso naši člani, pa je bila sprejeta odločitev, da za prevoz prispevajo deset evrov. Udeleženci izleta so bili deležni tudi brezplačnega kozarčka rujnega, s katerim so nazdravili našemu društvu.
- Pred tiskanjem zbornika, izdanega ob 40-letnici društva, smo iskali več ponudb. Najugodnejšo ponudbo je podala birografika Bori, ki je tudi opravila tisk zbornika. Zbornik so prejeli vsi naši trenutni člani, vsi

nekdanji predsedniki društva ter vsi pisci prispevkov.

- Za potrebe vodnikov pri vodenju društvenih izletov po brezpotjih, v primeru slabše označenih poti, poslabšanja vremenskih razmer (megla) ipd. je bil realiziran že pred časom sprejet sklep o nabavi GPS Garmina z oznako 64 S, ki je stal približno 250 evrov. Okrog 50 evrov pa bo še dodaten strošek za nabavo in naložitev ustreznih zemljevidov v to napravo.
- Obravnavan in usklajevan je bil plan izletov za obdobje marec 2015 - februar 2016. Po trenutnem predlogu plana je predvideno 50 izletov različnih zahtevnosti, tako da se bo našlo za vsakega planinca kaj zanimivega.
- Društvenih občnih zborov ne bomo mogli več opravljati v prostorih Statističnega urada na Parmovi 33 v Ljubljani, saj je stavba izpraznjena in čaka na določene gradbene posege. Člani upravnega odbora smo pričeli s poizvedovanjem in pridobivanjem informacij, kje bi lahko imeli naslednji letni občni zbor, ki bo predvidoma v drugi polovici meseca februarja 2015. Pri iskanju nove lokacije bomo pazili na to, da bo dostopna z mestnim avtobusom in da bo ob njej tudi nekaj parkirnega prostora. O novi lokaciji za sklic občnega zbora boste seznanjeni ob prejemu vabila za udeležbo na zboru.

Urednica

OBELEŽITEV 40-LETNICE DRUŠTVA

Na občnem zboru v mesecu januarju 2014 so člani PD Viharnik med drugim razpravljali tudi o tem, na kakšen način naj se obeleži 40-letnica društva, ki jo bo društvo datumsko dopolnilo v mesecu decembru.

Člani društva so se glede na finančno stanje društva odločili, da ne bi pripravljali posebne proslave, pač pa se v ta namen organizira le ustrezen planinski izlet, primeren za najširši krog članov, ki se nato zaključijo v planinski koči oz. kmečkem turizmu.

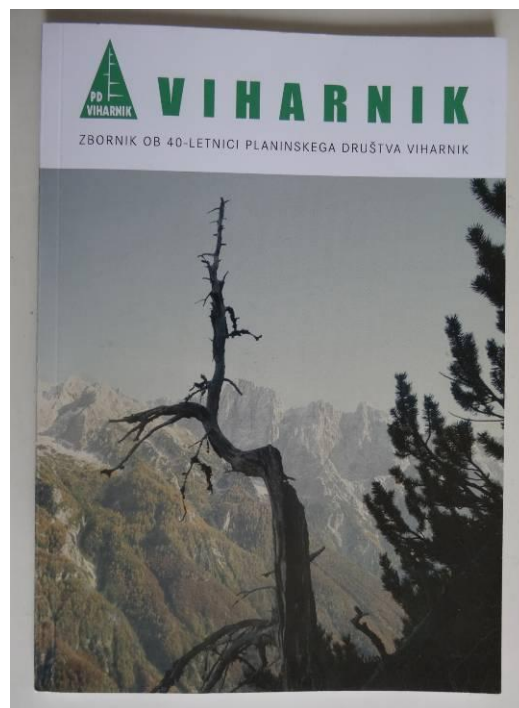
Za dodatno obeležitev tega okroglega jubileja pa je bilo odločeno tudi, da se izda zbornik, vendar v ustreznem obsegu, da bodo stroški tiskanja primerni, pri čemer je potrebno paziti, da kvaliteta vsebine ne bo trpela.

Glede na navedeno odločitev je bil v začetku meseca oktobra planirani izlet na Brkine organiziran tudi kot obeležitev obletnice društva. Prispevek o tem izletu je pripravil Tone Doma in sledi v nadaljevanju.

Glede izdaje zbornika ob jubileju društva pa želimo poudariti, da se je uredniški odbor poskušal držati napotil, sprejetih na občnem zboru. Pri oblikovanju vsebinske zasnove smo pazili na to, da nam vsebine prinašajo pogled o delovanju našega društva v preteklih letih s posebnim poudarkom na zadnjem desetletnem obdobju.

K pisanju prispevkov smo povabili vse člane, za katere je uredniški odbor ocenjeval, da so s svojim delom in funkcijami, ki so jih opravljali, pomembno doprinesli k delovanju našega društva. Na naše povabilo se je odzvalo kar 19 članov in pripravilo ustrezne prispevke. Nekateri med njimi so glede na vrsto funkcij, ki so jih opravljali, pripravili tudi dva ali celo tri prispevke. Vsem se še enkrat zahvaljujemo, da so s svojimi prispevki vsebinsko zelo obogatili naš zbornik.

Žal pa je treba povedati, da se našemu vabilu za pripravo prispevkov ni odzvala skoraj tretjina zaprosenih sedanjih ali nekdanjih članov našega društva.

Zunanji izgled zbornika.

Da bi bili stroški tiskanja zbornika čim manjši, se je uredniški odbor odločil za nekoliko drobnejši tisk, temu ustrezno pa je bila prilagojena tudi velikost in število fotografij.

Upamo, da smo izpolnili priporočila in pričakovanja članov našega društva.

**Uredniški odbor
za pripravo zbornika**

PO BRKINSKI GMAJNAH-40 LET PD VIHARNIK

Minilo je že nekaj časa od mojega zadnjega izleta z viharniki, rekel bi, da že najmanj tri do štiri leta, če ne več. Zbral sem pogum in poklical Boruta. Prvi korak je bil storjen. Mislim sem si, kar bo, pa bo. V Tivoliju sem opazil nekaj znanih obrazov, še več pa novih. Tik pred sedmo se je pojavil tudi Borut in avtobus smo hitro zasedli. Vodnik je preveril prisotnost, ugotovil je, da nekdo zamuja. Zamudnik je sporočil, da naj ga ne čakamo. Odpeljali smo se, ustavili smo se še na Tržaški pri Iliriji, kjer sta vstopili dve pohodnici. Drveli smo mimo Brezovice, nad barjem sem opazoval jutranje meglice, pokrajini so dajale čaroben žar. Ko smo prispeli na črpalko, se nam je pridružil Jože. Bilo nas 32. Na obzorju je

sramežljivo kukalo sonce. Obetal se je lep dan. Med vožnjo nas je Borut izzval z vprašanjem, kdo je zamudnik. Ugibali smo, nekdo pa je le uganil ime zaspanca. Bil je vedno točni Marko.

Cilj današnjega izleta je najvišji vrh Brkinov - Sv. Socerb, nam je pojasnjeval Borut med vožnjo. Pričeli bomo pri cerkvi sv. Mavricija v vasi Naklo v bližini svetovno znanih Škocjanskih jam, nadaljevali do Podgrada pri Vremah, od tu se bomo napotili po strmi stezi skozi bukov gozd do vasice Artviže in se povzpeli do cerkvice sv. Socerba.

Pri cerkvi sv. Mavricija nas je pozdravilo sonce.

Okrepčali se bomo na kmečkem turizmu v vasici Vareje. Borut je še omenil, da se nam bo na začetku naše poti pridružila domačinka, ki je izvedela za naš izlet na spletu. Poklicala ga je, seveda ni imel nič proti, da se nam pridruži. Pri cerkvi sv. Mavricija nas je pozdravilo sonce.

Hitro smo si optali nahrbtnike in raztegnili pohodniške palice. Borut in naš senior Marjan sta vodila skupino, Štefan je pa pometal, vsi ostali med njimi smo zakorakali po kolovozu.

Kmalu na začetku me je Jože opozoril na večjo skalo na poti, kar je bilo neobičajno. Rekel je, da je skalo zvalil na pot verjetno medved, ki je ponoči iskal hrano pod kamni na robu nad potjo. Po prečkanju betonske brvi preko suhe struge potoka Sušica smo zapustili gozd.

Marjan in Borut na čelu skupine.

Nadaljevali smo v gosjem redu po travniku, jutranja rosa se še ni posušila. Prava prilika za knajpanje, spomnil sem se moje stare mame v Prekmurju, ko je poleti zjutraj hodila bosa po travi, za zdravje, mi je rekla. Jaz sem si pa mislil, kako bom šele jaz zdrav, ko pa bos pasem krave vsako jutro!

V gosjem redu po rosi

Med potjo smo občudovali drevesa, odeta v prelestne jesenske barve. Mimogrede sem opazil opuščene sadovnjake. Izjema je bil ograjen nasad jablan. Na nekaterih jablanah so pustili obiralci kakšno jabolko za mimoidoče pohodnike ali pa za posladek kosom.

Jesensko razodetje

Malo dalje nas je na vzpetini nad potjo pozdravil zarjavel obračalnik sena. Nad njim je bila zelo navdušena Marija. Malo kasneje smo presenetili čredico konj na paši. Bilo je nekaj belih, posebno pa je izstopal rjavec. Pred nadležnimi komarji, muhami in obadi jim je lastnik nadel zaščitne maske. Ker so mrežaste, konj ne ovirajo pri gibanju. Prav nič se niso bali. Obnašali so se kot pravi manekeni.

Kaj nam pa morejo, morejo ...

Kmalu smo zapustili mehko pot in nadaljevali po asfaltu, kjer nas je ob cesti pozdravilo pravo strašilo motovilo. Po nekaj sto metrih hoje po trdem smo se povzpeli po stezi pod daljnovodom proti Podgradu pri Vremah. Ob stezi nas je pozdravila lada. Kako jo je spravlil tja dol neosveščeni lastnik, sem se spraševal. Moral se je zelo potruditi.

Za kratek počitek in prigrizek smo se ustavili pri cerkvi sv. Ivana v Podgradu pri Vremah. Seveda smo to dokumentirali s

skupinsko fotografijo. Čas za počitek je hitro minil. Odpravili smo se proti našemu cilju, najvišjem brkinskem hribu Sv. Socerbu (817m).

Po kratkem spustu in po travniku smo zavili v bukov gozd, kjer smo zagrizli v strmino. Ko smo prišli na položnejši del poti, ni šlo brez kratkih postankov zaradi nabiranja jesenskih darov narave. Kostanj in redke gobe so romale v naše žepe in gobe seveda v vrečke.

Na poti proti Artvižam.

Skupinska, na vzpetini cerkvice sv. Ivana

Borut je celo dovolil krajši postanek na mestu, kjer naj bi rasli jurčki, toda žal jih nismo našli. Kmalu za tem smo prispeli v Artviže. Sprehodili smo se skozi vas na hrib do cerkvice sv. Socerba.

Naš cilj

Uživali smo ob prelepah razgledih na Nanos, Vremščico in drugo stran proti Slavniku. Ker je bila cerkev zaklenjena, smo si ogledali le njeno zunanost. V odprtini okna z obokom na zvoniku sem opazil grmiček. Slavica je dejala, da ga je opazila že lansko leto, ko so viharniki obiskali Sv. Socerb. Po daljšem počitku smo odšli po stezicah v vas Vareje.

Ustavili smo se na kmečkem turizmu, kjer so nam postregli z izvrstnim jabolčnim moštom, dobrim vinom in kosilom. Tu smo tudi praznovali štirideseti rojstni dan našega planinskega društva, žal brez aktualnega predsednika, zato je Borut prebral njegovo poslanico in dodal še nekaj svojih misli. Nevenka je namenila nekaj besed o jubilejnem zborniku. Zahvalila se je vsem, ki so sodelovali pri njegovem nastajanju.

Do besede je prišel edini prisotni expredsednik Marjan - senior društva. Obudil je spomine na nastanek Jurčičeve poti v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja in na mnoge izlete, ki so mu ostali v spominu. Zahvalil se je vodnikom za

pripravo takih izletov, ki se jih z veseljem udeležuje, in še priporočil, da naj s tako prakso nadaljujejo še v bodoče.

Po Marjanovem nagovoru smo nazdravili in zapeli društvu ob prazniku ter mu zaželeli še mnogo uspešnih let in lepih izletov.

Še veliko uspešnih let in lepih izletov.

O cerkvi in svetem Socerbu

Cerkev so zgradili v 17. stoletju na vrhu hriba. Posvečena je svetemu Socerbu, krščanskemu svetniku. Kdaj je bil rojen, ni znano. Bil je plemiškega rodu. Socerb (latinsko Servulus) se je rodil v Trstu staršema Evlogiju in Klemenciji. Pri 12 letih je zapustil starše. Odšel je v jamo pod kraškimi robom blizu Črnega Kala. Le-ta se imenuje po njem Socerbova jama ali Sveta jama. V njej je živel kot puščavnik, bila mu je dom eno leto in devet mesecev. V času bivanja v jami je dobil posebno moč. Ozdravil je nekaj bolnih ljudi, poleg tega je naredil še nekaj čudežev. Njegova dejavnost in vztrajno oznanjevanje krščanstva pa nista bila vseh takratnim oblastem. Krščanska vera takrat še ni bila uradna veroizpoved. Numerian Junil, rimski cesarski namestnik, ga je zaprl in mučil, po grozovitem mučenju je 24. maja leta 284 Socerba obglavil. Njegovi posmrtni ostanki počivajo v cerkvi svetega Justa v Trstu. V Trstu so po njem poimenovali ulico svetega Socerba, Via san Servolo po italijansko, in otok v beneški laguni San Servolo.

Vir Wikipedija

Tekst in fotografije Anton Doma

PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O OPRAVLJENIH POHODIH IN IZLETIH

PREDNJE ROBIČJE IN SLEMENOVA ŠPICA

Očitno je tudi tokrat zelo hitro spreminjajoče se vreme s plohami in nevihtami botrovalo temu, da smo se planiranega izleta na Zadnje Robičje prijavili le trije viharniki. Pa nič zato, izlet je kljub temu zelo lepo uspel.

Greben nad Erjavčevo kočo, v ozadju se skriva Zadnje Robičje.

Vodnik in hkrati voznik Grega je avtomobil parkiral pri Erjavčevi koči pod Vršičem. Najprej smo se usmerili na planinsko pot proti Vratcem, kmalu pa krenili desno, na brezpotje. Na začetku je bila lovska stezica še kar vidna, nato pa je kmalu izginila v raznovrstnih visokih travah in vedno gostejšem ruševju. Počasi, vendar vztrajno, smo premagovali vse naravne ovire na brezpotju.

Strm vzpon po brezpotju

Po dobri uri hoje smo prispeli do široke skalnate grape. Posvetovali smo se, kaj naj storimo, saj bi bilo prečenje zelo nevarno zaradi podrte steze po obilnih neurjih v zadnjem obdobju, in vodnik se je odločil, da poti ne nadaljujemo. Odločitev je bila, da gremo na sosednji greben, Prednje Robičje, kjer naj ne bi bilo nobenih nevarnosti.

Široka kamnita grapa, ki je nismo mogli prečiti.

Tako smo se obrnili in nekako po pol ure hoje navzdol smo se zopet usmerili navkreber po travnatem brezpotju. Nato smo se priključili markirani poti za Vratca. Ob poti je bilo veliko gorskega cvetja v polnem cvetenju, ki smo ga lahko občudovali na vsakem koraku. Naredila sem veliko posnetkov gorskih cvetic, objavljam pa mogoče malo bolj prezrti gorski čober.

Gorski čober

Pot proti Prednjemu Robičju je dobro nadelana, čeprav ni markirana. Je kar strma, zato smo si morali med vzponom pomagati tudi z oprijemom kakšne korenine, veje ali skale.

Po dobri urici vzpona smo osvoji vrh 1941 m visokega Prednjega Robičja. Od tam smo imeli pogled na vrhove Julijskih Alp.

Na vrhu Prednjega Robičja

Po vrhovih so se že pričeli kopičiti oblaki, zato smo imeli na vrhu le kratek postanek. Vpisali smo se v knjigo obiskovalcev in se hitro obrnili proti našemu izhodišču.

Na križpotju za Mojstrovko in Slemenovo špico pa smo menili, da nam bodo popoldanske plohe mogoče prizanesele ter da imamo še nekaj moči za hojo. Tako smo se odločili, da osvojimo še Slemenovo špico.

Lepa, razgibana, nenaporna pot je bila polna planincev. Med srečevanjem ali prehitevanjem le-teh smo ugotavljali, da je med njimi veliko tujcev. Po tričetrturi hoji smo prišli do sedelca pod samim vrhom, ki nudi enkratni pogled na Jalovec.

Sedelce pred Slemenovo špico, ki nudi enkratni pogled na Jalovec.

Dve zali planinski jezerci, lepa zelena travica in mogočni Jalovec so eden izmed najpogostejših motivov iz Julijskih Alp, ki krasijo naše stenske koledarje. Tudi določeni kadri filma o Kekcu so bili posneti na tem enkratnem gorskem kotičku. Za spomin smo morali tudi mi narediti nekaj posnetkov.

Zadovoljni, da smo tokrat osvojili kar dva druga vrhova namesto tistega, ki je bil v planu, smo se vračali proti našemu izhodišču. Udeleženci izleta smo vodniku Gregi izrazili zadovoljstvo nad opravljenim izletom ter ga nagovarjali, naj za naše planince še naprej išče skrite planinske kotičke.

Nevenka Kanduč

PLANINE POD KOŠUTO

Na avtocesti smo pogledovali iz Borisovega mini busa proti našemu cilju – planinam pod Košuto. Pogled ni bil obetajoč, vendar viharjiki se nismo pustili zmesi. Odločili smo se, da opravimo naš izlet skladno z načrtom in obiščemo planine pod 2014 m visokim grebenom Košute.

Ko smo zavili proti Podljubelju, je že pričelo rahlo rositi. Iskali smo vaško gostilnico, v kateri bi spili kavo ali čaj v upanju, da bo medtem dež ponehal. Obe gostilnici sta bili še zaprti, zato smo nadaljevali vožnjo do parkirišča pod kmetijo Matizovec na višini 1078 m. Šofer Boris se je odločil, da bo obiskal kakšen drug vrh v sosesčini.

Dvanajst viharjnikov in vodnik Borut pa smo pogumno pričeli s hojo, čeprav so bili odprti vsi dežniki in oblečene vse palerine.

Tudi psičko Bibi sta lastnika zaščitila pred nadležnimi dežnimi kapljami.

Zaradi mokrega vremena ter nekaj planincev – novincev, ki so hodili počasneje kot drugi, je bil naš korak precej upočasnjjen. Pot pa nam je popestrila psička Bibi, ki je bila dvakrat urnejša od nas. Nje spolzka tla niso motila.

Do planine Kofce na višini 1488 m smo potrebovali skoraj dve uri. V koči, kjer je bilo prijetno toplo, smo se nekoliko pogreli, tako od zunaj kot od znotraj. Nekateri sladokusci pa se niso mogli upreti enkratnim domačim borovničevim štrukljem.

Toplo okrepčilo na planini Kofce

Nato je sledila lepa, nenaporna pot mimo planine Ilovica do planine Šija. Na slednji smo pozdravili oskrbnico, ki je občudovala našo vztrajnost. Pot nas je naprej vodila po opuščeni graničarski stezi proti planini Pungrat. Malo smo se vzpenjali, malo spuščali, tako da pot ni bila preveč pusta. Na vmesnih pašnikih so se pasle kravice, ki se za dež niso menile.

Na poti proti planini Pungrat

Oskrbnica na planini Pungrat je bila vidno dobre volje, ko smo jo obiskali, saj danes planincev očitno ni pričakovala. V lepo obnovljeni, kar precej veliki koči, nam je postregla z domačim čajem. Kmalu se nam je v koči pridružila še skupina 10

planincev, ki pa so prišli na planino iz drugega izhodišča. V koči je bilo prav prešerno. Pomenkovali smo se, ali naj zaključimo s hojo na tej planini, toda večina viharnc je želela pot nadaljevati po načrtu. In tako je tudi bilo.

*Na planini Pungrat
(foto: internetne strani)*

Šoferju Borisu smo sporočili, da pot nadaljujemo do planine Dolge njive. Med potjo se je dež nekoliko unesel in mestoma smo lahko naše dežnike tudi zaprli. Pot skozi hosto je bila zelo zanimiva. Vse polno je bilo velikih, rumenih, neužitnih gob, mlečnic, livk, raznih odtenkov griv, le jurčkov ni bilo.

Iz zasede nas je prestrašil voznik Boris in se bahal z lepim jurčkom v roki. Podaril ga je našemu vodniku. Po dveh urah prijetne hoje smo prišli do zadnje planine – Spodnje Dolge njive. V koči je bilo prav živahno. Gobarji so svoj nabirek pustili v košarah pred kočjo in se niso bali dolgih prstov drugih obiskovalcev kočje. Iz kočje se je razlegal glasen smeh gobarjev in planincev. Tudi na tej planini so imeli dobre domače štruklje in sladne žgance.

Vsi udeleženci izleta pred zadnjo planinsko kočjo na Dolgih njivah

Po okrepčilu smo se spustili v dolino, kjer nas je čakal naš mini bus. Vračali smo se po Dolžanovi soteski in zaradi obilice

padavin lahko občudovali narasle in bučne vode Tržiške Bistrice.

Zadovoljni, da smo kljub deževnemu vremenu opravili naš planirani izlet, smo se vračali v Ljubljano.

Nevenka Kanduč

GODOVIČ – PO SLEDEH PRADAVNINE

V Godoviču sta nas pričakala Risto in Gregor, ki sta nam pokazala in dala kup zemljevidov, prospektov in predvsem navdušenja in spoštljivosti do čudes, ki sta nam jih želela pokazati. Gregor je govoril v pojoči idrijsščini; pripovedoval nam je o čudni smreki z vejami, ki se vijejo kot kače. Nekoč bi prav gotovo rekli, da je to drevo začarana kraljična, manj nežni ljudje bi pomislili, je smreka pravzaprav spaček, sedaj pravijo, da se je Narava poigravala z mutacijami in naredila v naših krajih kar šest nenavadnih smrek, ki smo jih zaradi njihove drugačnosti strogo zaščitili. Smreka je postala sama sebi spomenik .

Kačasta smreka, naraven mutant navadne smreke

Kačasta smreka pri Godoviču

Pravil nam je o predoru, ki so ga ruski jetniki gradili med prvo svetovno vojno, in nam s skicami in slikami nazorno pokazal, kako so delali. V enem mesecu so prevrtali in na mnogih mestih celo dokončno obokali in zabetonirali kar tristo metrov predora, skozi katerega naj bi širokotirna železnica vozila vojaške tovore na soško fronto. Ker pa so leta 1917 avstroogrski soldati pod vodstvom genialnega, okrutno nepopustljivega stratega Borojeviča zmogli nemogoče in pognali Lahe prav do Piave, predor ni bil več potreben; ostal je nedokončan spomenik človeškega trpljenja.

Gregor kaže originalne načrte tunela in razlaga, kako so ga kopali.

Tunel-proti koncu se konča z bunkerjem in je dobro betoniran.

Gregor nas je vodil po sledih davnine in nam govoril o bližnjem hribu Jelenšku, ki je bil zaradi svoje razgledne lege v starejši železni dobi pomembna, z obrambnim zidom ograjena strateška točka takratnih prebivalcev. Izkopavanja so pokazala, da je bil ves Jelenšek gradišče s terasami, na katerih so sezidali svoje mesto – torej bivališča, prav gotovo tudi skupne prostore in kot vsako mesto so potrebovali tudi prostor za zadnje bivanje. V njihovih žarnih grobovih so v 19. stoletju domačini in tujci iskali zaklade. Kar 37 grobov so že raziskali, našli so predmete, ki so jih ljudje pred več kot 2500 leti umrlim polagali ob žare kot znamenje pokojnikovega zemeljskega poslanstva (orožje, orodje, nakit..).

Žal so vse najdbe tako ali drugače odšle iz Godoviča, tako da imajo sedaj domačini v Godoviču samo mali zvonček, ki visi ob vratih pri Marijinem oltarju. Namesto predmetov, ki jih hrani ljubljanski muzej, imajo replike, namesto ostalih najdb, ki so si jih prilastili drugi, pa nimajo ničesar.

Gregor je vedel veliko, bil je odličen vodnik – predvsem pa je govoril s srcem, ki živi s svojimi kraji in ki včasih ne more skriti trpkosti, ker so nas nekdanji imperatorji opeharili in vzeli za svoje tisto, kar je naše. Ko je govoril o vseh slovenskih dragotinah iz starejše železne dobe, ki so razstavljene v Dunajskem muzeju, je omenil, da je naslov obsežne zbirke Hallschtatt (Hallstatt je vas v zgornji Avstriji, kjer so našli ostanke iz železne dobe), naslovi pod najdbami pa so Novo mesto... Novo mesto... Novo mesto. Verjetno je tam tudi marsikaj z Jelenška, Mosta na Soči in iz Kobarida.

Iz davnine smo zakoračili v pradavnino, v čas, ko so lomastili po Idrijskem prvi dinozavri (oz. njihovi predniki). Pred 220 milijoni leti je eden izmed njih v mehkem morskem blatu pustil stopinje. Bil je približno tako velik kot človek, hodil je po zadnjih nogah. Ljudem ni bil nevaren – ne samo zato, ker ljudi takrat še ni bilo, ampak tudi zato, ker je jedel žuželke (tako, kot jedo žuželke sedaj ptički).

Gregor pri tabli dinozavrovih stopinjah

Gregor kaže, kako visoki so bili dinozavri, katerih stopinje so tam našli.

Viharniki pri tabli dinozavrovih stopinj

Morda je lastovka v vašem hlevu njegova pra-pra-pra vnukinja? (Ptice so se razvile iz dinozavrov oz. natančneje iz tero-zavrov, ki so se sprehajali po zemlji pred 60 milijoni leti: torej mnogo kasneje kot »idrijski« zaver.

Po Gregorjevi predstavitvi Geoparka Idrija in opisu poti, ki je bila pred nami, smo zlezli v dva avtomobila in en kombi ter se odpeljali skozi (dokončani) predor iz prve svetovne vojne do stezice, ki nas je vodila h kačasti smreki.

Marsikoga izmed nas je pošteno zeblo v roke; Notranjska slovi po mrazu in Godovič leži skoraj 600 m nad morjem. Naslednji ogled je bil namenjen predoru. Nismo se mogli načuditi dejstvu, da so ujetniki tako veliko delo opravili v enem samem mesecu – in to brez sodobnih strojev.

Helena je omenila, da je bila učinkovitost gradnje dokaz, da med prvo vojno dela ni vodil Zidar! Predor se je končal z velikim, a izredno dobro prikritim italijanskim bunkerjem. V gozdu smo si ogledali še trase ozkotirne in širokotirne železnice, potem pa smo se stlačili v prevozna sredstva in se zapeljali proti 220 milijonov let starim stopinjam starodavnega plazilca.

Tudi na Jelenšek smo zakoračili. Čeprav je Gregor gozdar, se mi je zdelo, da bi najraje odstranil z Jelenška drevje – zato, da bi lahko videli, kako imenitna strateška točka je bilo gradišče na Jelenšku.

V gostišču Šinkovc smo dobili tako dobre krvavice, sirove štruklje, golaž in zlasti žlikrofe, da bi bil izlet v okolico Godoviča vreden obiska že samo zaradi teh dobrot.

Skupinska, na Medvedjem brdu

Zadnje presenečenje je bil Tomažinov (Strojarjev) mlin, ki bi prav rad vrtel vse

svoje kamne in svoja kolesa, če bi le naša dežela imela nekaj posluha zanj. Edini mlin, ki stoji ob požiralniku, po tristotih letih garaškega, oglušujočega dela odhaja v pokoj. Čeprav je na stari hiši napisano, da je Tomažinov mlin "spomenik državnega pomena", denarja za obnovo ni. Zato bi morda raje napisala, da je Tomažinov mlin "spomenik naše sedanjosti".

Povzetek: kot vsi »Helenini« izleti, nas je tudi ta obogatil. Spoznali smo Gregorja in Rista, dva zanesenjaka, ki živita za svoje delo, za svojo zemljo in posredno za vse nas. Srečanje s takšnimi ljudmi je protiutež nihilizmu, ki preveča našo družbo. Zvedeli smo veliko novega, videli spomenike preteklosti in sedanjosti, poleg vsega pa sem se lahko najedla zares dobrih idrijskih žlikrofov.

Alenka Dobeic

MOKRC, 1059 m

Lepo sončno jutro nas je pričakalo, ko smo izstopili iz vozil v vasi Golo pod Kureščkom, do koder smo po slabi uri vožnje prispeli iz Tivolija. Starejši prebivalci pravijo, da Mokrc napoveduje dež. Njihovim krajem se približujejo padavine, ko opazijo, da se po vrhovih Mokrca pasejo meglice. Ljudsko izročilo pravi, da je zaradi tega pojava nastalo tudi ime Mokrc.

Že na samem začetku poti smo bili prijetno presenečeni nad gostoljubnim sprejemom domačinov, katerega običajno na naših izletih nismo vajeni. Pred gasilskim domom v vasi nas je pričakala predstavnica kulturnega društva Mokrc, gospa Lili, ki je izvedela, da imamo izlet v njihov konec. Povabila nas je v bližnji bistro na kavico in čaj in nam na kratko opisala zgodovino in zanimivosti kraja, ter dejavnosti njihovega kulturnega društva. Ko smo se poslavljali od prijazne gostiteljice, nam je za popotnico razdelila še platenke z vodo in energijske ploščice.

Domačinka Lili nam predstavila zanimivosti njihovega kraja.

Že po nekaj metrih hoje po cesti je Veselka preizkusila trdoto prometnega znaka s svojo glavo in ugotovila, da je kar trden. Na srečo se je vse končalo samo z buško, ki jo je vodnik Štefan pohladil s sprejem za poškodbe.

Po prejemu »prve pomoči«, je bila Veselka že nasmejana in pripravljena za planinske podvige.

Pot smo nadaljevali mimo »skromnih« vikendov proti gozdu in nato po kolovozu naprej. Ko smo prišli na travnike, nas je pozdravila čredica prijaznih konjičev, ki se je tam pasla.

Postanek ob prijaznih konjičkih.

Malo smo pokramljali z njimi in nadaljevali strmo navzgor skozi mešan gozd. Še pred tem je naša pripravnica za vodnico, Anica urno kot veverica splezala na lovsko prežo, da je naredila nekaj posnetkov z višine.

Še nekaj časa smo se prebijali strmo navzgor in iskali prehode, saj je na poti še ležalo podrto drevje od požleda, ki ga gozdarji še niso uspeli odstraniti.

Pogled na planince z lovske preže.

Štefan nas je varno vodil po tako rekoč popolnem brezpotju in visoki podrasti. Prispeli smo do čudovite jase sredi gozda, kjer se svet zravnava in tam še danes stoji lepa hiška iz časov grofov Auerspergov z gospodarskim poslopjem, zdaj v lasti Zavoda za gozdove. Tukaj so včasih stale tudi lesene barake za delavce, saj je tukaj potekala živahna gozdarska dejavnost. To se vidi tudi po ostankih temeljev tovarne žičnice za spravilo lesa v dolino.

Hiška iz časov grofov Auerspergov.

Tukajšnji gozdovi so bogati z raznovrstnim lesom. Poleg bukve najdemo še črni gaber, mokovec, nagnoj in celo brek, pa še endemične rastlinske vrste. Zato je tudi del mokrške rebri zaščiten gozdni rezervat. Mokrc ima tudi veliko neusahljivih studencev. Po kratki malici in martinčkanju na sončku, smo po gozdni cesti krenili proti vrhu. Vmes smo naleteli na še sveže iztrebke našega največjega gozdnega

prebivalca medveda in prejšnje veselo čebljanje v skupini je kar malce potihnilo.

Dosegli smo vrh, ki sicer ni razgleden in po krivici kar malo zapostavljen v primerjavi s svojim razvpitim, malce višjim bratom Krimom. Pa kaj zato, smo pa uživali v drugačnih lepotah.

Planinci ki so prvič osvojili vrh Mokrca, so bili deležni posebnega krsta, ki ga je opravil vodnik Štefan. .

Ob sestopu nas je naravovarstvenica Helena opozorila, da hodimo po enem od redkih jelkovih gozdov v Sloveniji. Za povratek smo izbrali drugo pot, ki nas je peljala mimo zelo zanimivega »vikenda« za katerega je lastnik namesto sten uporabil kar naravne skale na katere je namestil streho. Notri je kurišče iz kamenja in skromna mizica. Res domiselno in brez večjih posegov v naravo.

Domiselen vikend, kjer stene nadomeščajo kar naravne skale.

Naše potepanje smo zaokrožili v domu na Kureščku ob dobri domači hrani in izbrani kapljici in se veseli nad lepimi doživetji, malce utrujeni, odpravili proti domu.

Vida Mavec

MIRNA GORA

Po dolgem času končno lepa napoved vremena za prihajajočo soboto, 22. 11., ko smo imeli viharniki predviden izlet na Mirno goro. Navsezgodaj, ob 7.00 zjutraj, se nas je na zbornem mestu pri hali Tivoli zbralo 14 planincev in simpatična psička Bibi. Boris nas je odpeljal do Novega mesta, kjer se nam je pridružil vodnik Borut Vukovič.

Po jutranji kavi v Dolenjskih Toplicah smo pot nadaljevali do naše izhodiščne pohodniške točke. V čudovitem sončnem jutru smo pot začeli pri vasi Čermošnjice in jo nadaljevali preko Komarne vasi do Gače.

V popolni pripravljenosti za pričetek poti

Zaradi velikih količin dežja so bile poti blatne, vendar še vedno normalno pohodne.

Pot skozi smrekov gozd je bila lepa, a nekoliko spolzka.

Po treh urah lagodne hoje smo prispeli na pobočje blizu vasi Gača, kjer je manjše smučišče in spominska plošča Kočevarjem na obnovljenih ostankih zidu kočevarske hiše.

Ostanki nekdanje kočevarske hiše

Po kratkem postanku s čudovitim razgledom, ki je segal tja do Kamniško Savinjskih Alp in Triglava, smo pot nadaljevali proti Mirni gori. Ljuba pa je vztrajno izpolnjevala Borutove fotografske želje.

Na vrhu nekdanjega smučišča Gače

Med potjo nam je Borut povedal anekdoto o imenu Mirna gora. Na tem območju so bile zelo hude nevihte. Domačini so prosili boga, naj se jih usmili, in na vrh gore so postavili cerkev sv. Frančiška. Neviht ni bilo več in gora je tako dobila ime Mirna gora.

Pot se je proti našim pričakovanjem kar vlekla in vlekla, zato sta nam viharica Marja z bolečim kolonom in planinec Ervin pomahala in se proti vrhu Mirne gore odpeljala s prijaznimi domačini, ki so se s kombijem pripeljali mimo. Naš vzpon na Mirno goro pa je bil ekstremno blaten, vendar smo se v pričakovanju »osvežitve« v koči in zadnjega skupinskega »photo sessiona« uspešno povzpeli do vrha.

Na območju našega planinarjenja so šest stoletij, do druge svetovne vojne živeli Kočevski Nemci ali Kočevarji, ki so jih leta 1941 okupatorji večinoma preselili na območje Zasavja, ki so ga zasedali nemški okupatorji.

Pred kočjo na Mirni gori, ki stoji natanko na 1000 m nadmorske višine.

Dandanes na tem območju živi le peščica Kočevarjev in njihovih potomcev. Kočevarji, ki so raztepeni po vsem svetu, pa so s skupnimi močmi uredili zapuščeno kočevarsko pokopališče v vasi Planina, kar smo si viharniki tudi ogledali.

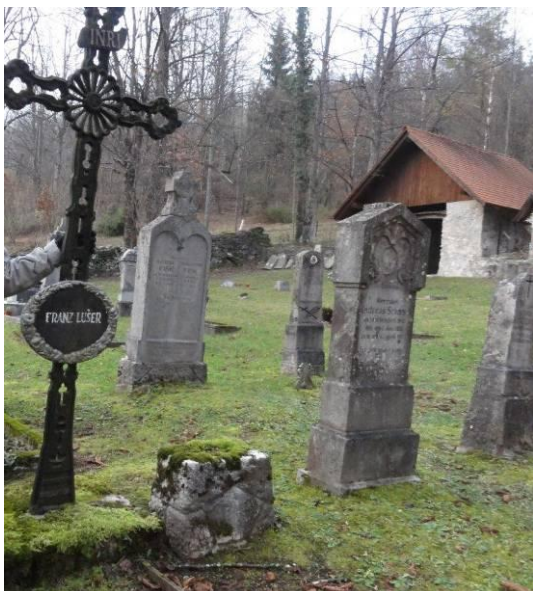
Več o Kočevarjih (vir Wikipedija)
Kočevarji ali kočevski Nemci so nekdanja nemško govoreča skupnost, ki je živela na Kočevskem, na nemškem jezиковnem otoku, katerega središče je bilo mesto Kočevje. Svoj jezik, bavarsko narečje kočevarščino, so ohranjali več kot 600 let, od naselitve okoli leta 1330 vse do izselitve 1941. leta, danes pa ga na Kočevskem in po svetu govori le še nekaj ljudi.

Obeležje, postavljeno leta 1930, ob 600-letnici naselitve območja s kočevskimi Nemci.

V prvih treh desetletjih štirinajstega stoletja so grofje z zgornje Koroške naselili nemške kmete s Koroške in vzhodne Tirolske. Razlog za to naj bi bil, da so se prej tisti kmetje uprli proti svojim fevdalnim gospodarjem. Naselitveno področje, ki je bilo pred nemško kolonizacijo domala brez prebivalstva, je

obsegalo površino 860 km² in 177 naselij. Kočevarji, ki so živeli skromno kot kmetje, deloma pa tudi kot krošnjarji, so ohranjali svoje zgornjenemško narečje skozi šest stoletij. V drugi polovici devetnajstega stoletja je bilo 28000 Kočevarjev, to je najvišje število v zgodovini. Zaradi revščine in kasneje tudi političnih pritiskov na izselitev je leta 1940 število kočevskih Nemcev znašalo le še 12500.

Kočevarsko pokopališče v vasi Planina

Med drugo svetovno vojno so to ozemlje zasedli Italijani. Zaradi sporazuma med Hitlerjem in Mussolinijem so leta 1941 preselili prebivalstvo Kočevskega v Posavje (Krško, Brežice), ki je bilo zasedeno s strani nemškega okupatorja in iz katerega so nasilno izgnali približno 20000 Slovencev v Nemčijo ter v Srbijo.

Leta 1945 so morali skoraj vsi Kočevarji zapustiti Slovenijo oz. Jugoslavijo. Tiste, ki niso pravočasno pobegnili, so jugoslovanske oblasti na osnovi AVNOJ-skih sklepov razlastile in potem izgnale.

V mesto Kočevje in okolico so po vojni naselili predvsem Slovence. Večine kočevskih vasi (112 od 177) pa niso obnovili, od 123 cerkva na Kočevskem jih je ostalo le 28. Morda tisoč Kočevarjev je ostalo v Sloveniji, od tega nekaj sto na Kočevskem. Zaradi političnega pritiska po vojni so večinoma opustili svojo etnično identiteto. V zadnjih popisih prebivalstva je le malo več kot dvajset ljudi v občini Kočevje navedlo nemščino kot materni jezik.

Po osamosvojitvi Slovenije so potomci Kočevarjev ustanovili dve društvi: Društvo Kočevarjev staroselcev ter Slovensko kočevarsko društvo Peter Kosler.

Viktorija Grašič Bole

Izlet na ČAVEN – KUCELJ (POPRAVEK in DOPOLNITEV)

V prejšnji številki glasila Viharnik sem v prispevku Izlet na Čaven – Kucelj navedla, da smo pohodniki imeli izredno srečo, da smo videli endemit, rebrinčevolistno hladnikijo, in objavila narejeno fotografijo.

Naša dobra poznavalka cvetic, Vera Šturm, pa me je po prebranem članku obvestila, da objavljena fotografija ne ustreza navedenemu endemitu, in mi poslala strokoven opis te rastline iz knjige Sto znamenitih slovenskih rastlin avtorja Toneta Wraberja. Iz te strokovne literature izhaja, da gre za vrsto kobulnice. Po iskanju te endemične rastline na internetnih straneh sem dobila potrditev, da smo udeleženci izleta napačno iskali rumeno cvetico. Pravi izgled iskanega endemita na Čavnu je razviden na spodnji fotografiji.

*Rebrinčevolistna hladnikija
(vir: internetne strani).*

V članku sem objavila tudi fotografijo lepe, liliji podobne rože, za katero nisem mogla ugotoviti imena. Tudi glede te rožice mi je naša viharica Vera dala namig, da gre mogoče za jesenček. S pomočjo internetnih strani sem hitro ugotovila, da smo na pobočjih Čavna resnično videli navadni jesenček.

Navadni jesenček (vir: internetne strani)

Za obe informaciji se naši viharici Veri Šturm najlepše zahvaljujem. Sedaj vem, na koga se moram obrniti, če bom kdaj v dvomu glede rastlin, ki jih videvamo na naših izletih.

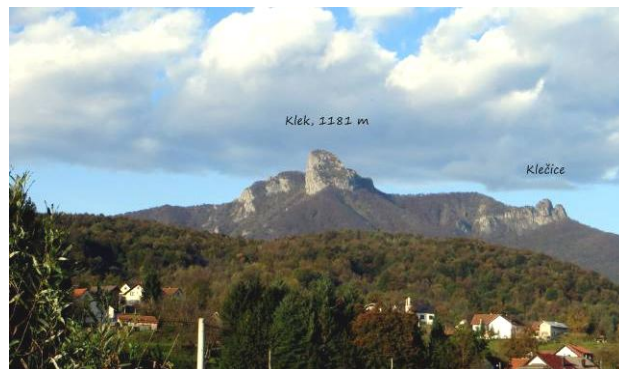
Nevenka Kanduč

PREDLOG ZA PLANINSKI IZLET - KLEK 1181 m, hrvaška gora čarovnic

V začetku oktobra 2014 smo se z vodnico Marinko odpravili na Klek nad Ogulinom na Hrvaškem.

V vasi Bjelsko (625 m) smo pustili avtomobile in se po lepi botanični učni poti napotili proti planinskemu domu Klek (1000 m). Od doma dalje pa vodi zahtevna pot na vrh, ki je deloma zavarovana z vrvmi in

klini, tako da predstavlja pravi alpski doživljaj.

Vrh je odlična razgledna točka na Gorski Kotar, Bjelolasico, južni del Slovenije, Vrbovsko in Ogulin. Za planince je najbolj privlačna 200 m visoka glava z navpičnimi stenami, kjer smo videli precej navez v različnih smereh.

Obris Kleka se nahaja tudi v znaku HPD (Hrvatsko planinarsko društvo).

Pavli Jarc

NARAVOVARSTVENI KOTIČEK

NEKAJ O UŽITNIH JESENSKIH PLODOVIH IZ NARAVE

Ko se leto pomika h koncu in ko sonce v jutrih pokuka iznad meglic in sije vedno nižje, nam narava ponuja plodove, katerih cvetje smo občudovali spomladi, plodove pa nabiramo jeseni. Užitni plodovi, ki uspevajo v naravi, so zanimiva popestritev naše prehrane. Obenem pa imajo še prednost, da ne vsebujejo ostankov pesticidov in umetnih gnojil, saj zrastejo popolnoma brez človeškega vpliva.

Od septembra do decembra se zvrsti cela vrsta plodov, ki nam jih ponujajo grmi in drevesa. Divje rastoče rastline vsebujejo več vitaminov, beta karotena in več beljakovin kot gojene rastline. Ko jih iščemo in nabiramo, se moramo vsaj malo potruditi. Na ta način se torej prijetno in z veseljem giblamo v naravi in tudi naši možgani so s tem opravičeno tako prijetno zaposleni, da postane večina problemov v tem času nepomembna.

Na jesenskih sprehodih se naše oči najprej ustavijo na živo oranžnih jagodah. Tako lepe in vabljive so, da se včasih težko premagamo, da ne utrgamo vsaj nekaj plodov.

JEREBIKA – je grm ali drevo, raste predvsem v gozdovih, najdemo jo pa tudi posajeno v parkih. Uporabljamo plodove, ki vsebujejo veliko vitamina C. Jerebika je

lahko razpoznavna rastlina z oranžnimi plodovi, ki jih ne moremo zamenjati z nobenim drugim.

MOKAVEC – je bližnji užitni sorodnik jerebika, raste kot grm ali manjše drevo. Uporabljamo plodove, plod je trpek in moknat, po prvi slani je užiten tudi surov, saj vsebuje precej sladkorjev. Nabiramo jih v oktobru, s predelavo dobimo okusen izdelek, vendar je v uporabi skoraj neznan.

GLOG – raste grmasto ali pa tudi kot manjše drevo, veje so trnaste, cveti maja, zori septembra, plodovi pa ostanejo na grmu še novembra. Poznamo ga kot zdravilno rastlino za srce, toda plodovi so uporabni še na več načinov.

RUMENI DREN – raste kot grm ob obronkih gozdov, sadijo ga tudi v mestnih parkih. Cveti že februarja, pred olistanjem je prva cvetoča divja sadna vrsta. Kljub imenu, ki izvira iz barve cvetov, so plodovi vabljivo rdeči. Plodovi so DRNULJE, ki so elipsaste oblike, temnordeči in zelo uporabni, nabiramo jih konec avgusta, po prvi slani pa izgubijo trpek okus.

ŠIPEK- je grmičasta trnata rastlina. Značilnost rastline je njen videz divje vrtnice. Šipkovi grmi so najlepši jeseni, ko na grmih ostanejo samo plodovi. Najbolje je, da jih nabiramo po prvi slani, ko se zmeščajo. Plodovi šipka so poznani za pripravo čaja, toda uporaben je še za vrsto drugih pripravkov.

ČEŠMIN – je grm z dolgimi ostrimi trni, uspeva ob robovih gozdov na sončnih legah, mejah in pašnikih, je bogat izbor jesenskih divjih plodov. Ponuja enega najbolj kislih, vendar zelo uporabnih plodov. Plodovi so rdeči, dolgi do enega centimetra v značilnih grozdih.

BEZEG – ČRNI BEZEG – raste kot grm ali nizko drevo ob robovih gozdov in ob hišah na sončnih mestih. Spomladi nabiramo bele dišeče cvetove, jeseni pa temno modre jagode - surove niso užitne. Toplotno obdelane so pa mnogostransko uporabne.

MALINJAK – raste ob robovih gozdov, posekah, gozdnih jasah in grmovju, na vlažni tleh. Malinjak sodi v rod robid. Rdeče vabljive plodove nabiramo avgusta.

NAVADNA ROBIDA – je bližnji sorodnik malinjaka, raste kot bodeč grm ob svetlih, sončnih robovih gozdov, mejah med travniki. Plodovi so temno modri in zorijo septembra.

ČRNI TRN – je bodeč visok grm z obiljem belih cvetov, cveti aprila pred olistanjem. Raste ob robovih travnikov, pašnikov, živih mejah, na suhih kamnitih mestih. Plodovi, ki se imenujejo TRNULJE, so okrogli, temnomodri z belim poprhom. Nabiramo ga pozno jeseni, ko ga že večkrat dobi slana, ki mu odvzame trpkost. Črni trn je prednik gojenih sort češpelj.

Kastelic Marija

UTRINKI IZ NARAVE

VEDNO ZELENALI ALI ZIMZELENI KAMNOKREČ

Ta dva vednozelenala kamnokreča sem posnel avgusta 2014 na poti iz Kofc na Veliki vrh v Košuti. Šele doma na monitorju sem opazil, da imata oba več kot 20 različnih obiskovalcev, ki srkajo njun sladki nektar.

Latinsko ime te lepe gorske rožice je Saxifraga; saxum pomeni skala, frangere pa lomiti, zdrobiti, streti. Rastišča mnogih vrst kamnokrečev so v skalnih razpokah in njihove korenine res skoraj dobesedno razkrajajo skale.

Cveti od meseca julija pa do oktobra. Desetine cvetov tvorijo prave blazinice. Glede na različne podlage rastišča lahko dosežejo tudi do 30 cm v višino. Na naših poteh v planine lahko občudujemo paleto odtenkov cvetočih kamnokrečev, ki variirajo od citronsko rumenih do oranžno rdečih odtenkov, jeseni pa se lahko obarvajo povsem rdečkasto. Odtenki cvetov variirajo največkrat s starostjo. Kamnokreče najdemo na povirjih, vlažnih gruščih, vedno pa na apnencu, v dolinah in vse do okoli 3100 m nadmorske višine.

Raste od Pirenejev do Balkanskega polotoka, Skandinavija, arktične Azije.

(vir podatkov: internetne strani)

Tekst in foto: Pavli Jarc

NARAVA KOT UMETNIK

Na viharniškem izletu na Mokrc dne 11. 10. 2014 smo bili pohodniki deležni številnih lepih stvaritev narave. Odločila sem se, da objavim dve, ki sta izjemno pozornost vzbudili tudi pri drugih pohodnikih.

Drevesni panj, porasel z lesnimi gobami, v naravi ni nobena redkost. Ta motiv pa je bil na naši poti tako izstopajoč, da ga je bilo potrebno shraniti med spomine. Oluščen panj brez skorje, premera kakšnih 80 cm, je oddajal prijetno sivkasto svetlobo v soju sončnih žarkov, ki so ga osvetljevali. Lepo razporejene lesne gobe na njem pa so se ponašale, kot da bi jih razporedil kakšen esteta.

Pri iskanju informacij na internetnih straneh sem prišla do zaključka, da gre verjetno za lesno gobo, imenovano grbasta ploskocevka, ki raste na trilih listavcih, najpogosteje na bukvi.

Zanimiv je tudi boj za življenjski prostor med smreko in mokovcem. Glede na debelino debla je na prostoru najprej domovala smreka, zraven nje pa je naknadno pognalo tudi steblo mokovca. Ker mu očitno ni uspelo rasti na desni strani smreke, se je steblo spretno ovilo na levo stran in tam dobilo svoj prostor pod soncem. Da gre za mokovec, sem ugotovila po najdenih rdečih jagodah oz. plodovih pod samim drevesom.

Mokovec ima močan koreninski sistem, zato mu je očitno uspelo na prostoru, ki je bil že zaseden. Verjetno so za njegovo rast poskrbele ptice, katerih hrana so zrele jagode mokovca.

Nevenka Kanduč